

TARTU HERBERT MASINGU KOOL

ARENGUKAVA 2022–2024

Sisukord

1.	Üldtutvustus	3
1.1.	Arengukava loomise ja ülesehituse põhimõtted	3
2.	Kooli ülesehitus	4
2.1.	Õpilased	4
2.2.	Õppetegevuse korraldus	4
2.3.	Kooli tööd toetavad struktuurid	5
2.4.	Töötajad	6
2.5.	Infrastruktuur	7
3.	Arengumudel	7
3.1.	Missioon	7
3.2.	Visioon	7
3.3.	Üldeesmärgid	7
3.4.	Väärtused	8
4.	Tegevuskava	9
4.1.	Õppe- ja kasvatusasutus	9
4.2.	Koostöö huvigruppidega	10
4.3.	Kool kui töökeskkond	11
5.	Arengukava ülevaatamine ja muutmine	12

1. Üldtutvustus

1.1. *Arengukava loomise ja ülesehituse põhimõtted*

Arengukava loomise aluseks on eelmise arengukava hindamine ning järjepidev arendusprotsess, millesse on kaasatud kogu koolimeeskond. Arendusprotsessi kandvaks jõuks on olnud regulaarselt toimuvad arengupäevad, mille jooksul on vaadatud teravalt otsa eelmisele arengukavale, analüüsitud kooli ning selle töötajate tugevusi ja arenguülesandeid ning pandud kooskõlas Tartu linna arengut suunavate dokumentidega paika kooli strateegilised arengusuunad. Selliselt on arengukava koostamise protsess toimunud nüüd juba teist perioodi järjest.

Tartu Herbert Masingu Kool (edaspidi kool) on õppeasutus, kus põhi- ja keskharidust omandavad väga erinevate hariduslike erivajadustega õpilased. Nimetatud sihtrühm muutub üha keerukamaks, kuna nii hariduslikud erivajadused ise kui ka tavakoolide võimekus neid toetada teiseneb ajas pidevalt, mis püstitab kooli ette keerulise ülesande kohaneda üha muutuvate ühiskondlike probleemidega. Sellest johtuvalt on kooli eripäraks pidev uuenduslikkus, mis tähendab uute algatuste pidevat eestvedamist ja katsetamist, mille tulemusel on koolist kujunenud oma valdkonna tunnustatud kompetentsikandja.

Kooli töötajad on oma kompetentsi jaganud ja vahendanud nii iga-aastaseid suure osavõtjate arvuga üle-eestilisi rahvusvahelisi konverentse korraldades, erinevaid sihtrühmi koolitades, erinevate ajaleheartiklite kaudu teavitades kui ka aktiivselt panustades mitmetesse linna- ja riigitasandi HEV valdkonna arenguprotsessidesse. See kõik on toetanud kooli töötajate eneseteadlikkust ja soovi oma kompetentsi jagada. Samal ajal on väljapoole suunatud arengu kõrval vaja panustada ka sisemisse arengusse ja kompetentsipotentsiaali arendamisse koolisiselt.

Kooli eripärade hulka kuulub ka hariduslike erivajadustega õpilastele suunatud gümnaasiumiaste, kus keskhariduse omandamiseks pakutakse tuge nendele õpilastele, kellel psüühilise eripära või vaimse tervise probleemide tõttu pole võimalik seda teha tavakoolis. Alates 2021. aastast pakub kool ka mittestatsionaarset õpet.

2. Kooli ülesehitus

2.1. Õpilased

Koolis õpivad eri- ja tõhustatud tuge vajavad õpilased nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiastmes. Õpilaste eripärade järgi võib õpilaskonna jagada :

- **Autismispektrihäiretega õpilased**

Autismispektrihäiret iseloomustab vastastikuse sotsiaalse mõjutamise ja suhtlemise kvalitatiivne eripära, millega kaasneb huvide ning tegevusaktiivsuse piiratus, stereotüüpsus ja monotoonne korduvus. Autistlikule õpilasele on iseloomulik kommunikatiivsuse kvalitatiivne muutus, mis avaldub raskuses kasutada suhtlemisel olemasolevat keeleoskust, mõista eakohaselt rolli- ja imitatsioonimänge, rakendada vestluses sobivat žestikulatsiooni, tajuda seoseid ja proportsioone. Autismispektrihäirega õpilased vajavad selgelt individuaalset lähenemist, visuaalset tuge ning reeglina ka väiksemat kollektiivi ja vaiksemat töökeskkonda.

- **Emotsionaalse trauma kogemusega ja/või vaimse tervise häiretega õpilased**

Vaimse tervise häire esinemine ennustab kehva õppeedukust, sõltuvushäireid, ärevust, depressiooni ja suitsidaalsust. Raskused avalduvad sotsiaalses kohanemisevõimes, keerukate sotsiaalsete oskuste rakendamises. Riskirühma moodustavad erivajadustega õpilased ning need, kelle elus on olnud ebasoodsaid muutusi (vanemate lahusus, surm, elukoha vahetus, ahistamine, väärkohtlemine jms). Vaimse tervise häirega õpilased vajavad enam täiskasvanu juhendamist ja julgustamist ning rahulikku ja turvalist õpikeskkonda.

- **Raskete somaatiliste haigustega ja/või liitpuudega õpilased**

2.2. Õppetegevuse korraldus

Koolis õppivate laste ja noorte eripärad tingivad ka erisused õppetöö korralduses ja seavad tingimused nii füüsilise kui ka emotsionaalse keskkonna loomisel. Kooli eesmärk on eelkõige õpilasele soovitud käitumismallide ja sotsiaalse käitumise oskuste õpetamine läbi sotsiaalse, vastastikuse mõjutamise olukordade, põhjus–tagajärje ahela teadvustamine, tunnetusoskuste arendamine, et omandada enesekontroll ja enesevalitsemine, samuti õpilase väärtushinnangute korrigeerimine ning õpiharjumuste kujundamine, et tagada võimetekohane edasijõudmine õppetöös.

Koolis on õppekoht 300 õpilasele, kes õpivad väikeklassides, individuaalõppe ja kombineeritud grupiõppe vormis. Taoline individuaalsete lahenduste kasutamine tingib erakordselt suure õpperühmade arvu. 2021. aasta sügisel oli taolisi õppegruppe 91, kuid laste vajaduste muutudes on pidevas muutumises ka õppegruppide arv.

Õpetamisel rakendatakse üldpedagoogika kõrval laialdaselt ka eripedagoogika põhimõtteid, sh erimetoodilisi võtteid õppeainete õpetamisel. Õpilaste erivajadustest lähtuvalt:

- jõukohastatakse õppetekste nii mahu kui ka sõnastuse osas,
- näitlikustatakse õpetust tajumist toetavate naturaalsete, verbaalsete või visuaalsete vahenditega,
- koostatakse individuaalseks tööks õpilaste erinevat võimekust arvestavad diferentseeritud sisuga töölehti,

- lõimitakse õpetus laste tunnetusprotsesside arendamisega.

Kohtumised tugispetsialistidega moodustavad orgaanilise terviku lapse ja noore päeva- ja nädalaplaanist. Kooli tugiteenuste osutamine õpilastele ja klassile toimub kooskõlas koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, vastavalt klassi- ja aineõpetajate ning tugispetsialistide ühisele seisukohale ning lapsevanema nõusolekule. Kooliväliste tugiteenustena osutatakse teenuseid rehabilitatsiooniplaani alusel, KOV suunamisel (nt tugiisik, sotsiaaltransport, perekülastusteenus vm), eriarsti (lastepsühhiaater) suunamisel erinevates vaimse tervise probleemidega tegelevates asutustes jm.

Õpilaste eripäradest lähtuvalt rakendatakse koolis erimetoodikaid ja -lähenemisi:

- **TEACCH** (*Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped CHildren*) – üks levinuimaid ja efektiivsemaid metoodikaid autismispektrihäirega õpilaste õpetamisel.
- **ABA** (*Applied Behavioral Analysis*) – tehnikad võimaldavad lihtsaid õppimise põhimõtteid kasutades mõjutada autistlike laste sotsiaalseid oskusi ja probleemilahendusoskusi.
- **Oskuste õpe** – lastele mõeldud probleemilahendamise meetod, mille aluseks on lahenduskeskse lühiteraapia põhimõtted.
- **Verge** – metoodika, mis annab praktilised oskused nii agressiivsete situatsioonide ennetamiseks kui ka füüsiliseks piiride seadmiseks. Meetodi omandamisel saadud teadmised on ka agressiooni ennetava efektiga.

2.3. Kooli tööd toetavad struktuurid

Rehabilitatsioonikeskus

Alates 2007. aastast osutab Tartu Herbert Masingu Kooli all tegutsev rehabilitatsioonikeskus sotsiaalse rehabilitatsiooni teenust. Meeskond toetab haridusliku erivajadusega laste hariduse omandamist erinevate teenuste abil. Nende teenuste osutamist rahastab Sotsiaalkindlustusamet.

Kogu pere toetamisele keskendunud rehabilitatsioonikeskus on eriline oma terviklikkuse poolest, pakkudes hariduslike erivajadustega lastele teraapiat nii toas kui ka õues, inimeste, hobuste või koerte kaasabil.

Ravikodu

Miljööteraapilisel põhimõttel tegutseva ravikodu eesmärk on toetada lapse/noore psühholoogilist, emotsionaalset, sotsiaalset, hariduslikku ja kognitiivset arengut, et saavutada püsivad muutused, mis võimaldavad paremini toime tulla tema õpi- ja elukeskkonnas.

Teenuse sihtrühmaks on kompleksse probleemistikuga raske ja sügava psüühikahäirega, emotsionaalse trauma kogemusega või algava kroonilise psühhiaatrilise haigusega lapsed/noored vanuses 12-18 üle Eesti. Sihtrühma hulka kuuluvad ka samas vanuses lapsed/noored, kes vajavad

pikemaajalist haiglaajärgset psühhiaatrilist järelravi. Kokku on võimalik teenust samaaegselt pakkuda kuni 6 noorele.

Kompetentsikeskus

Kiiresti muutuv asvaldkonnas on kompetentsi kujunemise eelduseks pidev praktika, mis pidevalt taasloob nii oskusi kui ka kogemusi. Praktika puudumisel kaovad kogemused, oskused jäävad praktikaaegsele tasemele ning teadmised vananevad. Kuna psüühikahäiretega õpilastega töötamise valdkond on pidevas muutumises, on selge, et pädevuse hoidmiseks on vajalik otsene töö sihtrühmaga.

Kooli pädevusse kuulub autismispektrihäiretega, aktiivsus- ja tähelepanuhäiretega, meeleoluhäiretega ning (koostöös partneritega) mitmikdiagnoosidega õpilaste õpetamine. Muutuval haridusmaastikul oleme omandanud oskuse ja kogemuse luua seadusandluse raames just meie sihtrühmale sobivaid õpilahendusi.

Kompetentsikeskuse töösuunad on:

- Nõustamine
- Koolitustegevus
- Uuringute tegemine ja eksperthinnangute andmine
- Metoodilise toe arendamine

2.4. Töötajad

Kooli koosseis hõlmab 2021. aasta 1. septembri seisuga kokku 147,07 ametikohta, millest 99,89 on otseselt seotud õppetegevuse läbiviimisega (õpetaja ametikoht). Ülejäänud ametikohad jaotuvad tugispetsialistide (10,5 ametikohta), rehabilitatsioonimeeskonna (7,95 ametikohta), keskastme spetsialistide (17,5 ametikohta, sh huvijuht, juhiabi, õppetegevuse logistik, majandusjuhataja, pikapäevaõpetaja, abiõpetajad ja miljööterapeudid), tippspetsialistide (3,6 ametikohta, sh arst, haridustehnoloog, ringijuht, raamatukoguhoidja ja infojuht), abiteenistujate (2,5 ametikohta) ja juhtkonna (3 ametikohta) vahel.

Võttes arvesse õpilaste eripäradest ja –vajadustest tulenevat õppegruppide hulga muutust õppeaasta jooksul, on õpetaja ametikoha suurus pidevas muutumises.

Eripedagoogilise pädevuse ja oskuse arendamiseks pakub kool oma õpetajatele täienduskoolitust vastavalt vajadusele. Koolis tööd alustavate õpetajate toetamiseks on välja töötatud eraldi õppekavana Tartu Herbert Masingu Kooli töötaja kutseaasta ehk Masingu Kutseaasta. Masingu Kutseaasta läbinuna omandab õppija kvalifikatsiooni, et õpetada hariduslike erivajaduste õpilasi Tartu Herbert Masingu Koolis. Masingu Kutseaasta eesmärk on õppija igapäevase õpetajatöö toetamine ja Tartu Herbert Masingu Kooli töökultuuriga kohanemine.

2.5. *Infrastruktuur*

Alates 2005. aastast asub kool endisest kutsekooli ühiselamust õppehooneks renoveeritud ruumides, mis paiknevad kahes vahekorpusena ühendatud õppekorpuses. Lisaks õppeklassidele on koolis võimla, ujula, jõusaal ja 200-kohaline söökla (kõigi nelja ruumi kasutamine jagatud Tartu Jaan Poska Gümnaasiumiga), raamatukogu ja loovtegevuse ruumid soklikorruusel.

Kõik klassiruumid on varustatud õpetajaarvutiga õppetööks vajalike keskkondade kasutamiseks. Õpetajatel on võimalik kasutada ka arvutitega varustatud töökohti õpetajate toas ning pääseda koopiamasinale ligi kõikjalt kooli arvutivõrgust. Koolil on olemas 40 tahvelarvutit ja 12 sülearvutit, mida on võimalik kasutada õppetööks.

Koolimajas on kaks lifti, kaldtee, invatualetid ja -dušid ning ruumid füsioteraapiaks, ujumisbassein on kohandatud kehapuuetega laste vajadustele.

Lisaks kuuluvad koolile rendilepingu alusel Pepleri 10 soklikorruusel asuvad ruumid, kus pakutakse ravikodu teenust ning Riia 10 ja Pepleri 5 asuvad ruumid, mida kasutatakse rehabilitatsiooniteenuste pakkumiseks.

Viimastel aastatel on raskuskohaks tõsine ruumipuudus, mille lahendamiseks on koostöös linnavalitsusega reserveeritud Kasarmu 3 asuv sobiva suurusega krunt. Olemas on uue koolihoone eskiisprojekt, mis praeguseks vajab uuendamist. Ees seisab finantseerimisvõimaluste leidmine, et projektiga edasi liikuda.

3. Arengumudel

3.1. *Missioon*

Kooli missioon on luua õpikeskkond, mis toetab õpilasi hariduse omandamisel, turvaliselt järgmisesse eluetappi siirdumisel ning võimaldab toime tulla tulevases elus.

3.2. *Visioon*

Kool on kvalifitseeritud töötajatega järjekindlalt arenev õppeasutus, mis koondab endas õppe-, kompetentsi- ja rehabilitatsioonikeskust ning kus nii õpilased kui õpetajad tunnevad ennast toetatuna.

3.3. *Üldeesmärgid*

- 1.1. Kool suudab paindlikult arvestada iga õpilase individuaalseid hariduslikke erivajadusi.
- 1.2. Kooli õpikeskkond ja infrastruktuur vastab õpilaste individuaalsetest eripäradest tulenevatele vajadustele.
- 1.3. Kooli organisatsioonikultuur tagab avatud, kaasava ja osaleva koolina toimimise ning tagab pideva tagasisideandmise ja tunnustamise.
- 1.4. Koolis arendatakse pidevalt edasi autismispektrihäiretega ning emotsionaalse trauma kogemusega

õpilaste õpetamise ja seda toetava õppekeskkonna loomise kompetentsi.

1.5. Kool toimib tihedas koostöös hariduslike erivajadustega õpilast toetava sotsiaalse tugivõrgustikuga (sh teiste eri- ja tavakoolidega) ning on omas valdkonnas tunnustatud kompetentsikeskus.

3.4. Väärtused

Kooli kui organisatsiooni väärtusi esindab akronüüm LAPS:

Lihtsus. Erivajadustega õpilaste arengu toetamine tõstatab igapäevaselt keerulisi probleeme, mille suure hulga ja tõsiduse tõttu on oluline pakkuda võimalusi leida kiiresti lihtsalt mõistetavaid lahendusi, mis oleksid selgelt sõnastatud, kõikidele osapooltele üheselt arusaadavad ning kiirelt elluviidavad.

Avatus. Oleme oma töös avatud tavapärasest erinevatele töövormidele, meetodikatele ja ideedele ning valmis alati tegema koostööd kõikide osapooltega, olles sageli koostöö eestvedajaks.

Paindlikkus. Õpilaste erinev tervislik seisund ja arengutase eeldab paindlikku lähenemist õppekorraldusele, seda individuaalse lähenemise, õppevormide vajaduspõhise vahetamise, individuaalse õppekava koostamise jms puhul.

Süsteemus. Lapse arengut saab kõige paremini toetada süsteemse ja tõhusa koostööraamistiku kaudu, kus kõikide osapoolte roll ja panus on üheselt mõistetav ning järjepidevalt tunnustatud.

Õppe- ja kasvatustöö käigus edastatavaid väärtusi esindab akronüüm KASV:

Kohanemine. Õpilaste jaoks on oluline kohaneda teiste õpilaste ja õpetajatega, samuti kooli ja neid ümbritseva keskkonnaga, arvestades eriti asjaolu, et kohanemine võtab õpilastel tavapärasest pikemat aega ja suuremat tuge.

Arvestamine. Peame oluliseks, et õpilased arvestavad oma tegevuses nii koolis kui ka väljaspool kooli iseenda ja oma võimetega ning neid ümbritsevate inimeste eripärade ja iseärasustega.

Suhtlemine. Suhtlemisoskuse ja teiste sotsiaalsete oskuste arendamine on läbiv joon kogu kooli pedagoogilises lähenemises, sest paljude õpilaste jaoks on sotsiaalselt aktsepteeritaval moel suhtlemine tavapärasest keerulisem.

Vastutamine. Vastutus ja vastutamine viib suurema iseseisvumiseni. Sellepärast on õpilaste jaoks oluline võtta vastutust oma õppimise ja käitumise eest nii koolis kui ka väljaspool kooli. Toetame õpilaste kujunemist vastutustundlikeks kodanikeks.

4. Tegevuskava

Tegevuskavas käsitleme kooli kolme nurga alt – kui õppe- ja kasvatusasutust, kui huvigruppidega koostööd arendavat organisatsiooni ja kui töökeskkonda erinevatele haridustöötajatele.

4.1. Õppe- ja kasvatusasutus

	Tegevus	Möödetav tulemus	Vastutaja
4.1.1.	Õppeinventari järjepidev kaasajastamine	Koolitöötajate rahulolu	Direktor
4.1.2.	Metoodikakabineti arendamine	Leitud ja sisustatud on õpetajatele vabalt kätte saadav ruum erinevate õppematerjalide hoidmiseks ja laenamiseks	Direktor
		Õpetajate rahulolu metoodikakabineti varustatusega	Arendusjuht metoodilise töö alal
4.1.3.	Hariduslike erivajadustega õpilaste individuaalset arengut toetava õppetarkvara järjepidev täiendamine	Õpetajate rahulolu digiõppevaraga	Direktor, infojuht
4.1.4.	IT-vahendite osakaalu suurendamine, sh tahvelarvutite järkjärguline väljavahetamine sülearvutite vastu	Sülearvuti on muutunud õpetaja tavapäraseks töövahendiks	Direktor, infojuht
		Igas õpperuumis on olemas kas projektor, televiisor vmt vahend	Direktor, infojuht
4.1.5.	Erinevaid õpilastüüpe arvestavate erimetoodikate sissetoomine ja juurutamine	On leitud vahendid 5 õpetaja põhjalikuks koolitamiseks TEACCH metoodika alal Põhja-Carolina ülikoolis	Direktor
		75% kooli töötajatest on osalenud TEACCH sissejuhataval koolitusel	Direktor
		Kirjeldatud on traumakogemusega õpilaste õpetamise metoodika THMKs	Arendusjuht metoodilise töö alal, HEVKO
		Toimunud on PECS (<i>Picture Exchange Communication System</i>) metoodika koolitus	Direktor
		Toimuvad regulaarsed sisekoolitused	HEVKO

4.1.6.	Individuaalsete kriisiplaanide loomine	Iga klassi kohta on koostatud individuaalne kriisiplaan	HEVKO
		Sageli agressiivselt käituvatele õpilastele on koostatud individuaalne kriisiplaan	HEVKO
4.1.7.	Füüsilise õpikeskkonna kohandamine	Samatüübilised oskusained on koondatud koolimajas ruumiliselt ühte kohta	Õppetegevuse juht
4.1.8.	Rehabilitatsiooniteenuste laiendamine	Kirjeldatud on tööalase rehabilitatsiooniteenuse toimimise põhimõtted	Direktor
4.1.9.	Mittetatsionaarse õppe arendamine	Täpsustatud on mittetatsionaarse õppe õppekava	Õppetegevuse juht
4.1.10.	Kooli spetsiifikat arvestava õppekirjanduse koondamine ja arendamine	Koolil on välja valitud ja tellitud kooli spetsiifikat arvestavad teadusajakirjad	Arendusjuht metoodilise töö alal
		Igal aastal on välja antud vähemalt üks teaduskirjandusel põhinev kohandatud erialane materjal	Arendusjuht metoodilise töö alal
		Kompetentsikeskuse raamatukogu täieneb igal aastal	Arendusjuht metoodilise töö alal

4.2. Koostöö huvigruppidega

	Tegevus	Mõõdetav tulemus	Vastutaja
4.2.1.	Rahvusvahelise koostöö arendamine	Igal õppeaastal toimub vähemalt üks rahvusvaheline koostööprojekt	Õppetegevuse juht
4.2.2.	Teadlikkuse tõstmine koolist kui kompetentsikeskusest	Igal õppeaastal ilmub meedias vähemalt 3 kooliga seotud artiklit	Direktor
4.2.3.	Kompetentsikeskuse töö stabiilne jätkamine	Kompetentsikeskuse tegevus (nõustamine, koolitused, suurüritused jmt) jätkub vähemalt samas mahu	Direktor

4.3. Kool kui töökeskkond

	Tegevus	Möödetav tulemus	Vastutaja
4.3.1.	Täiendkoolitussüsteemi arendamine	Õpetajad tunnetavad, et nende autonoomiat täiendkoolituste valimisel toetatakse	Direktor
4.3.2.	Kovisiooni- ja supervisiooni toetamine	Igal kooli töötajal on võimalik vähemalt korra poolaastas saada supervisiooni	Direktor
		Välja on töötatud rahastussüsteem superviisori kasutamiseks	Direktor
		Toimuvad regulaarsed kovisioonikohtumised erinevatele töötajarühmadele	Direktor
4.3.3.	Liikuma kutsuva kooli põhimõtete rakendamine	Loodud on liikuma kutsuvale koolile kohane siseruumistik	Huvijuht
4.3.4.	Töötajate tunnustussüsteemi arendamine	Kirjeldatud ja rakendatud on selge ja arusaadav tunnustussüsteem	Direktor
4.3.5.	Koolitöötajate rolli suurendamine eelarve planeerimisel	Kirjeldatud ja rakendatud on selge ja arusaadav algoritm, kuidas kõik töötajad saavad panustada kooli eelarve kujunemisse	Direktor
4.3.6.	Uue koolimaja projektiga edasi liikumine, selleks finantsallikate leidmine	Kirjeldatud on finantseerimisallikaid sisaldav plaan uue koolimaja projektiga edasi liikumiseks	Direktor

5. Arengukava ülevaatamine ja muutmine

Arengukava seireprotsessi osaks on igal koolivaheajal toimuvad kooli arengupäevad, mille jooksul vaadatakse regulaarselt üle tegevuskava täitmine.

Arengupäevadele lisaks toimub jooksvalt aineseptsioonides arengukava täitmise jälgimine.

Arengukava täitmist arutatakse kooli hoolekogus ja õppenõukogus iga õppeaasta viimasel koosolekul, kus arengukava täitmise, muudatuste ja järgmise õppeaasta arendusülesannete kohta teeb ettekande direktor.

Arengukava muudatusettepanekud kiidab heaks kooli hoolekogu ning kinnitab Tartu Linnavalitsus vastavalt Tartu Linnavolikogu poolt kehtestatud korrale.